

Doğa Fauna

Dr. Bülent Gözcelioğlu [turkiye.dogasi@tubitak.gov.tr]

Tüm Köpekbalıklarının En Hızlısı Mako Köpekbalıkları

H ilal şeklindeki kuyrukları sayesinde mako köpekbalıkları, saatte 74 km hıza varan süratleriyle okyanustaki en hızlı köpekbalıklarıdır. Uzun mesafelerde bu hızı koruyamaları da bu anlık hız patlamaları, seri hareket eden avlarını yakalamalarına yardımcı olur. Ayrıca gelişmiş sıçrama yetenekleriyle bilinir ve avlanırken sudan dışarı çıkmalarına sebep olacak kadar yükseğe sıçradıkları gözlemlenebilir.

Taksonomik hiyerarşide “aile” kategorisinden sonra “cins” sonra da “tür” kategorisi gelir. Mako köpekbalıkları *Isurus* cinsine aittir. Bu cins içinde yalnızca iki canlı türü vardır: Uzun yüzgeçli mako köpekbalığı (*Isurus paucus*) ve kısa yüzgeçli mako köpekbalığı (*Isurus oxyrinchus*). Adından da anlaşılacağı gibi uzun yüzgeçli mako köpekbalıklarının göğüs yüzgeçleri daha uzun ve vücutları daha incedir. Anatomilerindeki bu ufak farklılıklar, onları kısa yüzgeçli benzerlerine göre daha yavaş ve daha az aktif hâle getirir. *Isurus* kelimesi, Yunanca “eşit kuyruk” anlamına gelen kelimedenden türetilmiştir. Mako köpekbalıklarının eşsiz kuyruk yapısı, benzer büyüklükte üst ve alt loblara sahiptir. Bu, zamanlarının çoğunu açık okyanusta geçiren ve avlarını yakalamak için hızlı hareket eden köpekbalıkları arasında ortak bir özelliktir.

Pelajik bölge (okyanusun kıyı alanlarının dışındaki bölgesi yani açık okyanus) türleri olarak hem uzun yüzgeçli hem de kısa yüzgeçli mako köpekbalıkları, zamanlarının çoğunu açık okyanusta geçirir ve dünyada birkaç yer dışında su altındaki dalgıçlarla nadiren karşılaşılır. Portekiz’deki Azor takımadaları, mako köpekbalıklarını görebilmek için dünyadaki en uygun bölgedir.

Mako köpekbalıkları genelde kafadan bacaklılar ve büyük balıklar, kalamar, uskumru, ton balığı, palamut ve kılıç balığı ile beslenirler. Ayrıca ara sıra diğer küçük köpekbalıklarıyla da beslendikleri bilinir ancak beslenme alışkanlıklarının belki de en etkileyici özelliği, çok hızlı yüzen kılıç balığını avlama ve yakalama yetenekleridir. Mako köpekbalıkları, ovovivipar yani yumurtaları vücut içerisinde gelişen hayvanlardır. Yumurtalar dişinin ovidukt ya da uterusuna yerleşir. Embriyo gelişimini tamamladıktan sonra açılır, yavrular karın boşluğuna düşer, sonra da annenin vücudunu terk ederler. Embriyo, gelişmesi boyunca yumurta içindeki besinden yararlanır. Yumurtadan ilk çıkan yavrular ise yumurtadan henüz çıkmamış yavruları yiyerek beslenirler ve iyi gelişmiş olarak annelerinden ayrılırlar.

Yaşadıkları bölgelerde ya ticari olarak hedef alınırlar ya da başka balık türlerini yakalamak için yapılan balıkçılık faaliyetleri sırasında tesadüfen yakalanırlar. Mako köpekbalıkları, yüzgeçlerinin ve etlerinin yüksek kalitesi nedeniyle değerlidir. Kılıç balığı, sarı yüzgeçli orkinos ve ton balıklarını hedef almak için uzun olta takımı kullanan balıkçılar, mako köpekbalıklarını da yakalayabilir. Özellikle paraketa veya solungaç ağı kullanan balıkçılar tarafından sıklıkla avlanırlar. Bu tür insan faaliyetleri, açık okyanuslardaki mako köpekbalıklarının popülasyonunun azalmasına neden olur. Koruma ve kontrol yöntemleri artırılmadığı takdirde bu türün popülasyonu, çok hızlı şekilde azalmaya devam edecek gibi görünüyor. ■